

Primaria

Ciencias Sociais 3

Programación

Unidade 6

1. Presentación da unidade
2. Obxectivos didácticos
3. Contidos da unidade/Criterios de avaliación/Estándares de aprendizaxe avaliáveis
4. Selección de evidencias para o portfolio
5. Competencias: descritores e desempeños
6. Tarefas
7. Estratexias metodolóxicas
8. Recursos
9. Ferramentas de avaliación
10. Medidas para a inclusión e atención á diversidade
11. Autoavaliación do profesorado

1. PRESENTACIÓN DA UNIDADE

Título

As paisaxes.

Descrición da unidade

Nesta unidade didáctica introduciremos o alumnado no concepto de paisaxe, deténdonos en identificar os seus elementos principais e diferenciando entre as paisaxes de interior e de costa.

- Dentro das paisaxes de interior, distinguiremos entre os de montaña e os da chaira. Mostraremos as diferentes formas que adoptan os tipos de paisaxe. Incidiremos na identificación da paisaxe en que estea relacionada coa súa localidade e, en xeral, nas paisaxes de Galicia.
- Consideramos importante que o alumnado coñeza e razoe as influencias que teñen as características de cada paisaxe nas formas de vida e de traballo das persoas. Neste sentido, esforzaremos en que o alumnado coñeza as causas que orixinan os cambios que poden producirse nunha paisaxe.
- Traballaremos tamén o respecto e o coidado da natureza para conseguir a súa concienciación na mellora do medio e conseguir hábitos de vida saudable.

Temporalización:

Marzo

2. OBXECTIVOS DIDÁCTICOS

- Introducir o alumnado no concepto de paisaxe e identificar os seus elementos principais véndoo como un ente que cambia.
- Coñecer as paisaxes de interior e de costa.
- Mostrar as diferentes formas que adoptan os tipos de paisaxe e incidir na identificación da paisaxe da localidade e de Galicia.
- Razoar sobre as influencias que teñen as características de cada paisaxe nas formas de vida e de traballo das persoas e coñecer as causas que orixinan os cambios que poden producirse nunha paisaxe.
- Desenvolver estratexias para o respecto e o coidado da natureza para conseguir a concienciación na mellora do medio e conseguir hábitos de vida saudable.

3. CONTIDOS DA UNIDADE - CRITERIOS DE AVALIACIÓN - ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis
<ul style="list-style-type: none"> • A paisaxe: elementos dunha paisaxe; as paisaxes cambian. • As paisaxes de interior: o relevo da paisaxe de montaña e o relevo da paisaxe de chaira. • As paisaxes de costa: o relevo da paisaxe de costa. • As paisaxes de Galicia. • O coidado do medio ambiente e, en especial, da auga. 	1. Explicar que é unha paisaxe, os elementos máis representativos do medio físico e as súas características.	1.1. Identifica os elementos da paisaxe na realidade e en imaxes.
	2. Identificar a paisaxe natural e a paisaxe humanizada, comparándoos entre eles.	2.1. Clasifica paisaxes do seu contorno aplicando distintos criterios. 2.2. Coñece as causas naturais e as causas humanas que producen ou provocan os cambios na paisaxe.
	3. Identificar, definir e diferenciar as formas típicas do relevo da paisaxe de montaña.	3.1. Identifica, define e diferencia montaña, serra, cordilleira, val, outeiro, cerro.
	4. Identificar, definir e diferenciar as formas típicas do relevo da paisaxe de chaira.	4.1. Identifica, define e diferencia chaira, meseta, depresión, veiga, páramo.
	5. Identificar, definir e diferenciar as formas típicas do relevo da paisaxe de costa.	5.1. Distingue entre costa alta e costa baixa. 5.2. Identifica, define e diferencia golfo, baía, enseada ou cala, cabo, península, istmo, illa, arquipélago.
	6. Coñecer os elementos máis importantes das paisaxes de Galicia.	6.1. Coñece os elementos máis importantes do relevo e dos ríos de Galicia.
	7. Recoñecer e valorar a importancia de coidar e respectar a paisaxe e a natureza para as futuras xeracións.	7.1. Identifica accións humanas que deterioran as paisaxes. 7.2. Valora a importancia de contribuír ao coidado da paisaxe e da natureza e respéctaos.

4. SELECCIÓN DE EVIDENCIAS PARA O PORTFOLIO

Os estándares de aprendizaxe mostran o grao de consecución dos criterios de avaliación desde a propia descrición e concreción do criterio. Para facilitar o seguimento do desenvolvemento de cada estándar, buscaremos evidencias dos alumnos que mostren a súa evolución en cada un deles.

No anexo de avaliación propónse un portfolio de evidencias para os estándares de aprendizaxe. O cadro seguinte suxire unha selección dalgunhas destas posibles evidencias. Os docentes poderán substituílas por outras que consideren máis relevantes para o desenvolvemento do seu grupo.

Libro do alumno (LA) / Proposta didáctica (PD) / Recursos fotocopiáveis (RF) / Caderno de traballo (CT)

Estándares de aprendizaxe avilables	Selección de evidencias para o portfolio
1.1. Identifica os elementos da paisaxe na realidade e en imaxes.	<ul style="list-style-type: none"> • Actividades propostas na PD. • Actividades propostas no CT. • Ficha de ampliación dos RF.
2.1. Clasifica paisaxes do seu contorno aplicando distintos criterios.	<ul style="list-style-type: none"> • Selección de actividades do LA. • Ficha de reforzo dos RF.
2.2. Coñece as causas naturais e as causas humanas que producen ou provocan os cambios na paisaxe.	<ul style="list-style-type: none"> • Selección de actividades do LA. • Ficha de reforzo dos RF. • Actividades propostas no CT.
3.1. Identifica, define e diferencia montaña, serra, cordilleira, val, outeiro, cerro.	<ul style="list-style-type: none"> • Selección de actividades do LA. • Ficha de reforzo dos RF. • Actividades propostas no CT.
4.1. Identifica, define e diferencia chaira, meseta, depresión, veiga, páramo.	<ul style="list-style-type: none"> • Selección de actividades do LA. • Actividades propostas no CT. • Ficha de ampliación dos RF.
5.1. Distingue entre costa alta e costa baixa.	<ul style="list-style-type: none"> • Selección de actividades do LA. • Proxecto proposto na PD. • Ficha de reforzo dos RF.
5.2. Identifica, define e diferencia golfo, baía, enseada ou cala, cabo, península, istmo, illa, arquipélago.	<ul style="list-style-type: none"> • Selección de actividades do LA. • Proxecto proposto na PD. • Ficha de reforzo dos RF.
6.1. Coñece os elementos máis importantes do relevo e dos ríos de Galicia.	<ul style="list-style-type: none"> • Selección de actividades do LA. • Actividades propostas na PD.
7.1. Identifica accións humanas que deterioran as paisaxes.	<ul style="list-style-type: none"> • Tarefas do LA. • Actividades propostas no CT. • Ficha de reforzo dos RF.
7.2. Valora a importancia de contribuír ao coidado da paisaxe e da natureza e respéctaos.	<ul style="list-style-type: none"> • Tarefas do A. • Actividades propostas no CT. • Ficha de ampliación dos RF.

5. COMPETENCIAS: DESCRITORES E DESEMPEÑOS

Competencia	Descritor	Desempeño
<i>Comunicación lingüística.</i>	Comprender o sentido dos textos escritos.	Le de forma comprensiva o texto «Antón cumpriu o seu soño», así como os diferentes contidos e tarefas desenvolvidas na unidade, de forma individual e colectiva.
<i>Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía.</i>	Aplicar as estratexias de resolución de problemas a calquera situación problemática.	Resolve problemas matemáticos aplicados á vida cotiá relacionados coas actividades do turismo nos distintos tipos de paisaxe.
<i>Competencia dixital.</i>	Manexar ferramentas dixitais para a construción de coñecemento.	Utiliza e usa as TIC para a busca de información nas actividades consideradas e elaboración de traballos.
<i>Aprender a aprender.</i>	Xerar estratexias para aprender en distintos contextos de aprendizaxe.	Aplica os contidos e aprendizaxes relacionados cos traballos que se realizan nas paisaxes montañosas e costeiras.
	<i>Intelixencias múltiples:</i> Desenvolver as distintas intelixencias múltiples.	Ten capacidade para planificar e desenvolver as tarefas.
<i>Competencias sociais e cívicas.</i>	Involucrarse ou promover accións cun fin social.	É consciente e pon en práctica normas de respecto pola natureza.
	<i>Educación en valores:</i> Aprender a comportarse desde o coñecemento dos distintos valores.	Esfórzase e persevera na súa aprendizaxe: atende, participa e realiza as actividades con interese.
<i>Sentido de iniciativa e espírito emprendedor.</i>	Ser constante no traballo superando as dificultades.	Identifica os seus erros na tarefa.
<i>Conciencia e expresións culturais.</i>	Elaborar traballos e presentacións con sentido estético.	Desenvolve o sentido do gusto e a estética á hora de realizar o cartel sobre sinais de advertencia na natureza.

6. TAREFAS

Libro do alumno (LA) / Proposta didáctica (PD) / Recursos fotocopiáveis (RF) / Libro dixital (LD)

Tarefa 1: As paisaxes

- Identificamos ideas previas no LA e suxestións metodolóxicas da PD.
- Realizamos a lectura inicial no LA e a interpretación de imaxes coas suxestións metodolóxicas da PD.
- Realizamos as actividades propostas despois da lectura no LA e completamos con actividades da PD.

Tarefa 2: Que é unha paisaxe?

- Introducimos o concepto de paisaxe coas suxestións metodolóxicas da PD e a través do LA.
- Coñecemos cales son os elementos da paisaxe no LA, suxestións metodolóxicas da PD.
- Identificamos os cambios naturais e artificiais nunha paisaxe no LA, suxestións metodolóxicas na PD e actividades interactivas do LD.
- Realizamos as actividades do LA e do LD, e completamos con actividades da PD e a ficha de reforzo dos RF.

Tarefa 3: As paisaxes de interior

- Introducimos a diferenza entre paisaxes de montaña e de chaira coas suxestións metodolóxicas da PD.
- Coñecemos as formas da paisaxe de montaña no LA, suxestións metodolóxicas e traballo cooperativo da PD.
- Identificamos as formas da paisaxe de chaira no LA.
- Realizamos as actividades do LA e do LD e completamos con actividades da PD e a ficha de reforzo dos RF.

Tarefa 4: As paisaxes de costa

- Identificamos as principais características das costas altas e baixas no LA coas suxestións metodolóxicas da PD.
- Realizamos as actividades do LA e do LD e completamos con actividades da PD a ficha de reforzo dos RF.

Tarefa 5: As paisaxes de Galicia

- Identificamos as principais características do relevo e dos ríos de Galicia no LA coas suxestións metodolóxicas da PD.
- Realizamos as actividades do LA e completamos con actividades da PD.

Tarefa 6: Tarefas / Competencias

- Coñecemos o coidado da natureza a través da tarefa competencial proposta no LA «Coidamos a natureza?».
- Realizamos as actividades que propoñen as tarefas competenciais do LA e completamos con actividades interactivas do LD e as fichas de reforzo e de ampliación dos RF.

Tarefa 7: Que aprendemos?

- Realizamos as actividades de repaso da unidade do LA.
- Recompilamos as actividades para o portfolio do alumno.
- Completamos con actividades interactivas do LD e as fichas de reforzo e de ampliación dos RF.

Tarefa 8: Que aprendemos no trimestre?

- Realizamos as actividades de repaso do trimestre do LA e completamos con actividades interactivas do LD e as fichas de reforzo e de ampliación dos RF.
- Recompilamos as actividades para o portfolio do alumno.

7. ESTRATEXIAS METODOLÓXICAS

No desenvolvemento das tarefas empréganse diversas estratexias metodolóxicas:

- Traballo reflexivo individual no desenvolvemento das actividades individuais.
- Traballo en grupo cooperativo, como a formulación de debates, lecturas compartidas, xogos por equipos, actividades en parella, pequeno e gran grupo, etc.
- Traballo individual e grupal da tarefa «Coidamos a natureza?» para que o noso alumnado vaia sentindo a necesidade de coidar a natureza.
- Traballo individual e grupal da tarefa «Respectamos a escaseza de auga?» para que o noso alumnado vaia sentindo a necesidade de respectar os recursos de auga.
- Elaboración dun sinxelo papaventos como exemplo de xogos no mar ou na montaña.
- Posta en común en gran grupo despois do traballo individual ou grupal.
- Organización dunha visita a un parque natural.
- Exposición do profesor.

8. RECURSOS

Os seguintes materiais de apoio poden reforzar e ampliar o estudo dos contidos da área de Ciencias Sociais:

- Recursos fotocopiáveis da proposta didáctica, con actividades de reforzo, ampliación e avaliación.
- Caderno complementario ao libro do alumno, o caderno de traballo.
- Material complementario do mural o mapamundi, mapa físico de España e mapa físico de Galicia.
- Ademais, propónse a utilización do seguinte material manipulativo para axudar á adquisición dos contidos: material funxible, como cartolina, pinturas e lapis de cores ou ceras...

Recursos dixitais

- Libro dixital: os alumnos poderán reforzar ou ampliar os contidos estudados utilizando os recursos dixitais dispoñibles.
- CD que acompaña a proposta didáctica, cos recursos fotocopiáveis.
- Na proposta didáctica recóllense algúns enlaces web puntuais para algúns epígrafes.
- Materiais dixitais da páxina web da editorial con diferentes recursos e actividades.

9. FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN

- Rexistro de avaliación (no anexo de avaliación).
- Proba de avaliación da unidade (nos recursos fotocopiáveis).

- Outros recursos: rúbrica, diana, etc. (no anexo de avaliación).

10. MEDIDAS PARA A INCLUSIÓN E ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

- Que dificultades e potencialidades prevexo no grupo durante o desenvolvemento da unidade?
- Como vou minimizar as dificultades?
- Que necesidades individuais prevexo no desenvolvemento da unidade?
- Que recursos e estratexias manexarei para atender as necesidades individuais?

11. AUTOAVALIACIÓN DO PROFESORADO

- Que porcentaxe de alumnos alcanzaron os obxectivos de aprendizaxe da unidade?
- Que é o que mellor funcionou nesta unidade?
- Que cambiaría no desenvolvemento da unidade o próximo curso? Por que?